

Nærings- og fiskeridepartementet
Fiskeri- og havbruksavdelingen
Postboks 8090 Dep
0032 Oslo

Trondheim 15 mars 2024

Sendes elektronisk
Postmottak@nfd.dep.no

Høring av utkast til forskrift om kapasitetsjusteringer for tillatelser til akvakultur med matfisk i sjø av laks, ørret og regnbueørret i 2024

Innledning:

Høringen gjelder forslag til forskrift om kapasitetsjusteringer for tillatelser til akvakultur med matfisk i sjø av laks, ørret og regnbueørret for tildelingsrunden 2024.

Bakgrunn:

Beslutningen om hvorvidt produksjonskapasiteten bør økes, fryses eller reduseres i et produksjonsområde tas av Nærings- og fiskeridepartementet (NFD), jf. produksjonsområdeforskriften § 8 tredje ledd

Faglige råd, gitt på grunnlag av årlige rapporter fra en bredt sammensatt ekspertgruppe, blir lagt til grunn for departementets vurdering.

En styringsgruppe sammensatt av en representant fra henholdsvis Veterinærinstituttet, Havforskningsinstituttet og Norsk institutt for naturforskning sammenfatter ekspertgruppens rapport.

Det er ekspertgruppens rapporter og styringsgruppens vurderinger fra årene 2022 og 2023 som hovedsakelig er det vitenskapelige grunnlaget for departementets beslutning om fargelegging i 2024, men også tidligere rapporter vil bli sett hen til.

Sjømatbedriftene viser til at "Dersom resultatet er sammenfallende begge årene vil utfallet være forutsigbart og det legges ikke opp til noen vurdering, men dersom overvåkingen viser en endring i påvirkning de to årene vil myndighetene måtte gjøre grundigere vurderinger ut ifra den samlede miljøtilstanden."

Sjømatbedriftene viser til departementets drøfting rundt dette og vil på generelt grunnlag anføre at følgende prinsipp legges til grunn: Dersom et produksjonsområde får en endret miljøtilstand så må dette også uten reservasjoner legges til grunn ved fargeleggingen av trafikklyset.

Sjømatbedriftenes særskilte syn for årets regulering

Sjømatbedriftene viser til at Nærings- og fiskeridepartementet sendte forskrift om kapasitetsjusteringer for tillatelser til akvakultur med matfisk i sjø av laks, ørret og regnbueørret for 2024, ut på høring den 2. februar d.å., og med høringsfrist den 15. mars 2024. Sjømatbedriftene viser videre til at departementet ved statsråden gikk ut i media den 6. mars, altså 9 dager før

høringsfristen, og lanserte departementets konklusjoner på hvordan fargeleggingen i trafikklyssystemet skulle bli for den kommende perioden. Med tanke på at reguleringen skjer i forskriftsfastsettelsen oppleves det fra Sjømatbedriftenes side som svært uryddig at man fra departements side fremsetter sine konklusjoner i media i så lang tid før selve høringsfristens utløp. Dette er en praksis som vi ikke har sett tidligere, og en praksis vi er sterkt kritiske til.

Sjømatbedriftene viser til at departementet allerede har tilkjennegitt at man vil foreslå å sette PO3 og PO4 i rødt. Dette vil nok en gang innebære nedtrekk med 6 pst for produksjonen av laks og ørret i store deler av Vestlandet. Dette til tross for at lusetallene i oppdrettsanleggene i 2023 var de laveste på mange år.

Sjømatbedriftene er sterkt bekymret for situasjonen for havbruksnæringen på Vestlandet. Så langt har produsentene i dette området fått et nedtrekk på 12 pst. i PO. Med nye 6 pst. vil dette produksjonsområde komme opp i et nedtrekk på totalt 18 pst. siden trafikklysene ble slått på. For oppdretterne i PO3 vil et nytt nedtrekk på 6 pst. innebære et totalt nedtrekk på 12 pst. Tall Sjømatbedriftene har fått fra departementet viser at det totale nedtrekket siden trafikklyssystemet ble slått på for første er på nærmere 40 000 tonn. Mesteparten av denne kapasitetsreduksjonen har kommet i de to nevnte produksjonsområdene. En videre utvikling i denne retning vil etter Sjømatbedriftenes syn innebære at man gradvis går mot en avvikling av oppdrettsnæringen på Vestlandet.

Sjømatbedriftene vil påpeke at det foreslåtte nedtrekket på ytterligere 6 pst i de to nevnte produksjonsområdene vil gi store negative konsekvenser i form av færre arbeidsplasser, dernest mindre norsk matproduksjon, mindre verdiskapning og mindre eksportinntekter. Det er videre verdt å understreke at det ytterligere nedtrekket som er foreslått vil få store negative konsekvenser for langt flere enn bare havbruksbedriftene.

Sjømatbedriftene har i flere år arbeidet for å få realisert en miljøteknologiordning, og lansert flere forslag for å få realisere dette. En slik ordning og våre forslag på hvordan ordningen kan innrettes har fått bred støtte fra en rekke næringsaktører og Norske Lakseelver.

I den senere tid ser vi også merket oss at sterke og tunge fagmiljøer som Havforskningsinstituttet (HI) og Havbruksutvalget, i likhet med Sjømatbedriftene, har vurdert dagens ordning som lite målrettet og vilkårlig virkemiddel. Både HI og Havbruksutvalget har pekt på at det haster med å få på plass en mer målrettet ordning som evner å ta problemet og ikke symptomene. På den bakgrunn har Havbruksutvalget foreslått i sin utredning innføring av blant annet en miljøfleksibilitetsordning. Sjømatbedriftene støtter dette.

Med utgangspunkt i det ovennevnte mener Sjømatbedriftene primært at departementet burde ha stoppet nedtrekket i de røde produksjonsområdene, og i stedet fremmet en ordning om null- og lavutslippsteknologi, og at ordningen hadde blitt iverksatt fra sommeren 2024. Det vises for øvrig til at Stortinget har bedt regjeringen komme tilbake med en slik ordning innen 2023, uten at regjeringen, etter vårt syn, har fulgt opp vedtaket på en tilfredsstillende måte.

Sjømatbedriftene vil sekundært be departementet, gjennom årets forskriftsfastsetting forkapasitetsjustering, legge tydelig til rette for at de aktørene som investerer i null- og lavutslippsløsninger automatisk slipper nedtrekk, samtidig som de får tilbake produksjonsvolumet for tidligere års nedtrekk. I tillegg mener Sjømatbedriftene at departementet innen sommeren 2024 bør følge opp Stortingets vedtak og legge frem en miljøfleksibilitetsordning som gir klare økonomiske insentiver for aktørene å legge om til null- og lavutslippsteknologi.

Sjømatbedriftene mener det er helt avgjørende for å få en rask overgang fra dagens tradisjonelle produksjon og over til en mer bærekraftig produksjon hvor man tar i bruk null- og lavutslippsteknologi vil kreve investeringer i milliardklassen av havbrukselskapene. Det er derfor helt avgjørende at myndighetene legger til rette for gode og riktige økonomiske incentiver som kan bidra til å utløse investeringene. Den beste måten etter Sjømatbedriftenes mening er at det legges til rette for en løsning hvor aktørene som går over fra tradisjonell teknologi og investere i miljøteknologi bør få tildelt økt produksjonsvolum ved at man veksler inn produksjon med tradisjonell teknologi. Sjømatbedriftene mener det bør innføres en konverteringsordning med et bytteforhold på minimum 1 til 3.

Sjømatbedriftene vil til slutt peke på at en rask overgang til mer null- og lavutslippsteknologi også vil bidra til økt lønnsomhet, økt produksjon, flere arbeidsplasser og høyere verdiskapning. I tillegg vil dette bidra til bedre fiskevelferd, lavere dødelighet, og som nevnt mer bærekraftig produksjon.

Nærmere om forslaget til forskrift

Sjømatbedriftene forstår at det som i tidligere runder vil det, etter forskriften er fastsatt, bli utformet en veileder til forskriften som blir gjort tilgjengelig på Fiskeridirektoratets nettsider.

Sjømatbedriftene mener veilederen til kapasitetsjusteringsforskriften 2022 var omfattende, med forklarende merknader til nær samtlige av forskriftens bestemmelser, samt en detaljert anvisning på hvordan tilbud om kapasitetsøkning etter unntaksreglene beregnes.

Sjømatbedriftene støtter departementets syn om at forslaget til forskrift gir tilstrekkelig informasjon om gjennomføring av kapasitetsjusteringen, Sjømatbedriftene er på denne bakgrunn enig i at veilederen til kapasitetsjusteringsforskriften 2024 derfor begrenses til kun å inneha en detaljert beskrivelse av hvordan tilbud om kapasitetsøkning etter unntaksreglene beregnes, og eksempler på dette.

Forslaget om kapasitetsjustering er i all hovedsak en videreføring av kapasitetsjusteringen som fant sted i 2022, det er noen språklige og strukturelle endringer, men i all hovedsak er det slik Sjømatbedriftene ser det, få eller ingen materielle endringer.

Forskriftens kapittel 2 - utnyttelse av tillatelser og regler for kapasitetsjustering

Endring fra tildelingsrunden 2022: Innehavere av tillatelser som eventuelt får tilbakestillt utnyttelsesgrad som følge av grønn fargelegging kan utnytte kapasiteten umiddelbart. Ellers ingen materielle endringer i forhold til tildelingsrunden i 2022.

Forskriftens kapittel 3 – tildeling av økt kapasitet på eksisterende tillatelser i grønne produksjonsområder

Utkastet til forskrift kapittel 3 inneholder regler for tildeling av økt kapasitet på eksisterende tillatelser i grønne produksjonsområder.

Det er ingen materielle endringer i dette kapitlet i forhold til tildelingsrunden i 2022.

Vederlag

Ordinære oppdrettstillatelser til matfisk av laks, ørret og regnbueørret omsettes mot betaling. I tidligere tildelingsrunder er vederlaget for oppjustering av kapasitet på eksisterende tillatelser blitt gitt ved fastpris.

Det er ingen materielle endringer i forhold til tildelingsrunden i 2022, men vederlagets størrelse er foreløpig ikke fastsatt

Behandling av søknaden

Som det fremgår av § 12 første ledd er det fylkeskommunen i det produksjonsområdet tillatelsen hører hjemme i som behandler søknaden om kapasitetsutvidelse, og treffer vedtak. Søknaden innleveres innen fristen som inntas i § 11 på et senere tidspunkt. For sent innkomne søknader skal avslås.

Dette følger det samme regime som man hadde under tildelingsrunden 2022. Det er ingen materielle endringer i forhold til 2022.

Forskriftens kapittel 4 - tildeling av økt kapasitet uavhengig av miljøsituasjon (unntaksreglene)

Utkastet til forskriftens kapittel 4 gjelder tilbud om å øke kapasiteten på eksisterende tillatelser med inntil 6 pst i alle produksjonsområder (unntaksvekst), samt fastsettelse av tillatelseskapasitet som unntas fra nedjustering.

Utkastet til forskriftens kapittel 4 gjelder tilbud om å øke kapasiteten på eksisterende tillatelser med inntil 6 pst i alle produksjonsområder (unntaksvekst), samt fastsettelse av tillatelseskapasitet som unntas fra nedjustering.

Nærmere om utlysning av tilbudet

Av utkastet til § 14 fremgår at tilbudet skal offentliggjøres på Fiskeridirektoratet og fylkeskommunenenes nettsider minimum 2 uker før søknadsfristen løper ut. Bestemmelsen inneholder også nærmere krav til utlysningen av tilbudet.

Det er ingen endringer på dette fra tildelingsrunden 2022

Søknad om kapasitetsøkning og myndighetenes vurdering av søknaden

Utkast til § 15 slår fast at innehaver av tillatelse som har fått et positivt vedtak fra Mattilsynet om at en eller flere lokaliteter tillatelsen er knyttet til har oppfylt kriteriene for unntak i produksjonsområdeforskriften § 12 kan søke om fastsettelse om tillatelseskapasitet som skal unntas nedtrekk og unntaksvekst.

Det er ingen endringer på dette fra tildelingsrunden i 2022.

Beregning av kapasitetsøkning for aktører som får tilbud om økt kapasitet etter unntaksregelen

Kapasitetsjusteringer skjer på tillatelsesnivå, men det er situasjonen på lokalitetsnivå som avgjør om det blir vekst eller ikke etter unntaksregelen.

Det er noen språklige og strukturelle endringer i dette kapittelet sammenlignet med tildelingsrunden i 2022, men det er ingen materielle endringer.

Aksept av tilbud

Utkastet til forskrift § 21 angir at innehaver som mottar tilbud, aksepterer dette ved å innbetale vederlaget for kapasitetsøkningen og deretter returnere svarskjema.

Det er ingen materielle eller strukturelle endringer på dette sammenlignet med tildelingsrunden i 2022.

Søknadsgebyr

Departementet foreslår i utkast til forskrift § 17 første ledd at det tas et gebyr på kr 27 560 for søknader om kapasitetsøkning for hver lokalitet som skal vurderes etter unntaksreglene. Dette er en økning på 4,4 prosent fra forrige tildelingsrunde

Bortsett fra denne økningen på 4,4 % er det ingen endringer i forhold til tildelingsrunden i 2022.

Klage på tilbud om kapasitetsøkning

Tilbudet om kapasitetsøkning kan påklages etter forvaltningslovens regler for enkeltvedtak. Klagefristen er tre uker, jf. fvl. § 29. I utkastet til § 22 er det inntatt bestemmelser som regulerer konsekvensene ved innlevering av klage innen klagefristens utløp.

Det er ingen materielle eller strukturelle endringer på dette sammenlignet med tildelingsrunden i 2022.

Beregning av tillatelseskapasitet som unntas fra nedjustering

Beregningen av tillatelseskapasitet som unntas fra nedjustering tilsvarer beregningen som gjøres for tilbud om kapasitetsøkning,

Det er ingen endringer fra tildelingsrunden 2022.

Sjømatbedriftenes syn:

1. Sjømatbedriftene mener primært at nedtrekk må pauses frem til ordningen er revidert frem til at man har fått en politisk gjennomgang og beslutning av de faglige råd som fremkommer i havbruksutvalgets rapport, og i rapporten utarbeidet fra HI, og VI med tittelen fra «Rødt til grønt»
2. Subsidiært ber Sjømatbedriftene departementet, gjennom årets forskriftsfastsetting forkapasitetsjustering, legge tydelig til rette for at de aktørene som investerer i null- og lavutslippsløsninger automatisk slipper nedtrekk, samtidig som de får tilbake produksjonsvolumet for tidligere års nedtrekk. I tillegg mener Sjømatbedriftene at departementet innen sommeren 2024 bør følge opp Stortingets vedtak og legge frem en miljøfleksibilitetsordning som gir klare økonomiske insentiver for aktørene å legge om til null- og lavutslippsteknologi.

Videre har Sjømatbedriftene følgende forslag til hvordan auksjonene knyttet til kapasitetsjusteringen skal gjennomføres, og vil på den bakgrunn fremsette følgende forslag:

1. Alle aktører i grønt område bør få tilbud om å kjøpe 6 prosent vekst. Det vil alltid være slik at ikke alle selskap kjøper fult ut den mulige veksten de blir tilbud. Overskuddet legges i en egen «pott» og selges ut på auksjon. Sjømatbedriftene begrunner dette standpunktet med den forståelse av at trafikklysendningen var ment som en incitamentsordning, og at de som har bidratt til å oppnå grønne produksjonsområder skal være garantert sin relative andel av veksten. Dette vil i større grad sikre at alle selskaper i et grønt område gis samme mulighet til vekst slik tilfellet er for de de som har fått vekst under unntaksordningen i røde områder.

Subsidiært mener Sjømatbedriftene at man bør tilby 4 pst vekst til alle aktører i grønt område, og at 2 pst. legges selges på auksjon.

2. Sjømatbedriftene vil påpeke at det er svært viktig at prosessen med tildeling av konsesjon blir gjort så raskt som mulig etter at auksjonen er ferdig. Det vil ikke være akseptabelt for bedriftene som har brukt svært store midler for å kjøpe seg vekst at det går lang tid før de får benyttet denne konsesjonen i sin produksjon.
3. Sjømatbedriftene har i mange ulike sammenhenger ovenfor departementet tatt til orde for at det nå uten tap av tid, bør innføres en ordning med miljøfleksible ordninger for oppdrettsnæringen. Sjømatbedriftene vil særlig peke på at dette særlig vil være aktuelt for oppdrettere som har sin produksjon i områder som i flere tildelingsrunder har blitt fargelagt rød. Sjømatbedriftene kan ikke sterk nok grad understreke alvorligheten som mange selskap nå opplever i disse områdene. Sjømatbedriftene er ikke i tvil om at nye nedtrekk i disse områdene vil få store konsekvenser for både verdiskaping og sysselsetting.
Dersom departementet mot formodning likevel skulle komme til et annet standpunkt vil Sjømatbedriftene be om at det blir ikke blir innført nye røde trafikklys i noen produksjonsområder, men at produksjonen blir fryst på dagens nivå til det tidspunkt hvor det blir lansert ordninger som medfører at oppdrettsselskapene kan ta i bruk ny teknologi i sin produksjon, og at denne teknologien og påfølgende produksjonen vil medføre betydelige bedringer i forhold til de parameter som kapasitetsjusteringen bygger på.

Sjømatbedriftene har ingen merknader utover det som fremkommer ovenfor.

Trondheim den, 15. Mars 2024

**Robert Eriksson
Administrerende direktør**

**Kjetil Hestad
Direktør havbruk og marked**

**Robert Aakvik
Utvalgsleder
havbruksindustri**

(Brevet er signert elektronisk)

